

3.

tanegység

FELDOLGOZOTT MŰVEK

Kovács András Ferenc:
Kacsamars
Varga Katalin: *Libasor* –
részlet a *Madzag és a vi-
lág* című mesekönyvből
Gárdonyi Géza:
A *kiskacsák* (részlet)
Gyárfás Endre: *Tyúkanyó*
Rónay György:
A *kotlós és a héja*
Szepes Mária: *Kotkot,
Kikiri és a három Rudrud*
(online)

MIT KÉSZÍTSEK ELŐ?

- Szöveggyűjtemény
- Internet, projektor,
hangfal
- Füzet/írólap, rajz-
lap, rajzeszköz

Baromfitollak, színes
papírok, alátétpapír
Olló, ragasztó
Blu Tack vagy zsineg,
csipesz
Fogadó családdal a látog-
atás előkészítése

ÉVFOLYAM

2. osztály

Baromfiudvar

Témanappá bővíthető 2 × 45 vagy 3 × 45 perces
szövegfeldolgozó és képalkotó óra
(magyar, természetismeret, vizuális kultúra)

Miről szól ez
a tanegység?

A Biblia egyik legbeszédesebb, kisgyerekekhez is közel álló képe a kotlós és csibéi hasonlat. A húsvét jelképei között is ott szerepel a tojás és a csibe. Ezért is fontos, hogy a gyerekek minél érzékletesebben ismerkedjenek a házunk körül élő szárnyasok életével, a tojásból való kikeléssel, a csibék, kiskacsák gondozásával. Az ajánlott tanórákat többféle szerkezetben is összeállíthatjuk, és teljes témánapot is szervezhetünk.

Áttekintő vázlat

3.1 Kacsasor – libasor	45 perc
3.1a Vonulás kacsaritmusbán	15 perc
3.1b Vonulás libasorban	30 perc
3.2 Kacsa- és tyúkanyó védelmében	45 perc
3.2a Kikelés a tojásból	20 perc
3.2b Tyúkanyó és csibéi	25 perc
3.3 Baromfitoll képek	45 perc
3.4 Látogatás egy baromfiudvarba	min. 60 perc
Összesen:	2 vagy 3 × 45 perc + min. 60 perc

Előkészületek

Az első két tanóra önállóan is letanítható. Ezt bővíthetjük a harmadik tanóra képalkotó feladatával (rajzóra), illetve a további egy-két tanóra alatt vagy délután egy séta, kirándulás szervezésével.

A rajzórához szülői-nagyszülői segítséggel előzetesen gyűjtünk különféle baromfitollakat! Mind fajtára (tyúk/kakas, kacsa, liba, gyöngytyúk, pulyka), mind minőségre (pehelytoll, evezőtoll) nézve legyen változatos a gyűjtésünk! A sétát/kirándulást is szülői-nagyszülői segítséggel érdemes megszervezni. Keressünk fel egy olyan baromfiudvart, ahol minél többféle baromfi található, és lehetőleg vannak kiscsibék vagy kiskacsák is! Extra lehetőség, ha keltetőgép alatt lévő tojásokat is meg tudunk figyelni. Próbáljuk úgy szervezni a látogatást, hogy a gyerekek a baromfi etetésében is részt tudjanak venni!

JEGYZETEIM

FELADATOK LEÍRÁSA

3.1 Kacsasor – libasor

3.1a Vonulás kacsaritmusban

Hangulatcsinálóként nézzük meg a *Kacsavonulás* című tankocka videófilmrészletét (elérhető a reftantar.hu-n, a szöveggyűjtemény aloldalán)!

Figyeljék meg a gyerekek, hova és hogyan vonulnak a kacsák!

Majd beszéljük meg a film három részletére vonatkozóan a válaszokat!

Kacsákkal fogunk vonulni **Kovács András Ferenc** versében is, aminek *Kacsamars* a címe. Kérdezzük meg a gyerekektől, hogy szerintük mit jelent a cím! Hallgassuk meg az ötleteiket, majd beszéljük meg a következőket!

Mit jelent, ha azt mondjuk: „Mars innen!”? (Eredj innen! Takarodj innen!)

És ha azt mondjuk: „Gyerünk! Mars!”? (Futás! Lódulj!)

Amikor a katonák menetelnek, azt úgy is mondják: marsolnak, masíroznak.

Tehát a *mars* menetelést jelent. A *Kacsamars* című versben kacsák vonulnak, menetelnek, mint a katonák.

A pedagógus olvassa fel a verset feszes ritmusban, erőteljesen érzékeltetve az időmértékes vers pergő ritmikáját! (A szabályosan pergő tá-ti-ti-tá ritmusú sorok között a vers egyszer válik csak „totyogóssá”, az „Át a vén palánk / Felett” sorokban.)

Tíz kacsá lép,	– U U –	tá-ti-ti-tá
Víg kacsanép	– U U –	tá-ti-ti-tá
Rendben a tóra kacsázik.	– U U – U U – –	tá-ti-ti-tá-ti-ti-tá-tá
Hápgog a csőr,	– U U –	tá-ti-ti-tá
Billeg a láb,	– U U –	tá-ti-ti-tá
Jönnek a boldog	– U U – –	tá-ti-ti-tá-tá
Récerucák!	– U U –	tá-ti-ti-tá
Száll a daluk	– U U –	tá-ti-ti-tá
Át a vén palánk	– U – U –	tá-ti-tá-ti-tá
Felett:	U –	ti-tá
Biza, bátran	U U – –	ti-ti-tá-tá
Lépdel e	– U U	tá-ti-ti
Récesereg!	– U U –	tá-ti-ti-tá

Olvassuk el a gyerekekkel közösen, ritmizálva a vers első hét sorát (a padon koppanthatunk hozzá az ujjukkal)! Majd a pedagógus szólója következik (8–12. sor), végül újra közösen az utolsó sor.

MIT AKARUNK ELÉRNI?

Kacsa- és libacsallád életmódjának megfigyelése, megkülönböztetése, játékos utánzása.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Videófilmek megtekintése: kacsák, libák mozgása
Szómagyarázat
Vers olvasása, ritmizálása
Mozgásos libasorjáték
Mese olvasása, beszélgetés
Kacsa és liba tulajdonságainak csoportosítása
(Hangutánzó keresése a szövegben, hangjáték nagy csoportban)

3.1b Vonulás libasorban

Nézzük meg a libák vonulását is a *Libasor* című tankockán (elérhető a reftantar.hu-n, a szöveggyűjtemény aloldalán)! Mi a különbség a libák és a kacsák vonulása között?

Hogyan lehet megkülönböztetni a libasort a kacsasortól?

Padsoronként (vagy 10-12 fős csoportokban) álljanak a gyerekek libasorba! Melyik padosor lesz a legügyesebb (és legfegyelmesebb)?

Ha sikerült, a libasorok vonuljanak együtt végig a termen, majd hátraarcot csinálva vonuljanak vissza!

Ezután a pedagógus olvassa fel [Varga Katalin Libasor](#) című meserészletét (részlet a *Madzag és a világ* című mesekönyvből), amelyben két kutya szemén keresztül figyelhetjük meg a libák vonulását!

A felolvasás zavartalanul tart a következő mondatig: „Azzal utánaeredt a libasort lezáró gúnárnak.” Itt kérdezzük meg a gyerekektől: Mit gondoltok, mi volt a gúnár válasza?

Az ötletek meghallgatása után folytassuk a mesét, a következő mondatig: „Össze sem lehet velünk őket téveszteni.” Kérdezzük meg a gyerekektől: Mi a különbség a kacsák és libák között?

A válaszok meghallgatása után olvassuk végig a mesét!

Majd oldjuk meg közösen a *Kacsa-libaválogató* című tankocka feladatát (elérhető a reftantar.hu-n, a szöveggyűjtemény aloldalán)!

Variáció

Hangjáték

Ha marad elég időnk, keressék meg a gyerekek a szövegben a kacsák és libák hangját utánozó szavakat (alá lehet húzni)! Majd váljon az osztály két csoportra, kacsa- és libakórust alakítva! (Mindkét kórusnak lehet egy rátermett karmestere.)

A kórusok csak a hangjukkal játsszák el a következőket:

- nyugodtan vonulnak,
- egy kutya megugatja őket – nyugtalanná válnak,
- a felnőtt kacsák és libák a kicsinyek védelmére kelnek,
- biztonságos helyre sietnek és megnyugszanak.

3.2 Kacsa- és tyúkanyó védelmében

3.2a Kikelés a tojásból

Kérdezzük meg a gyerekektől, tudják-e, hogyan „születnek” a kiskacsák és kislibák! Hallgassuk meg, mit tudnak erről!

Majd beszélgessünk a témáról!

A baromfik, a kacsák, libák, tyúkok is madarak. A madarak nem szülnek, tehát a *születés* szó rájuk nem érvényes. Tojásokat tojnak, és a testük melegével keltik ki a fiókáikat. A kiskacsák és kislibák is tojásból kelnek ki. Figyeljük meg, hogyan!

Olvassuk el [Gárdonyi Géza A kiskacsák](#) című meserészletét! A rövid szöveget a gyerekek is felolvashatják. Majd beszélgessünk!

Miért ült rá Kácsa anyó a tojásaira? (Kotlás: egyfajta lázas állapot, 37-38 fok fölé emelkedik a testhőmérséklet.)

Tudjátok-e, mennyi ideig ül a kotlós a tojásokon? (Kacsa, lúd: 28 nap, tyúk: 21 nap.)

Hogyan beszélgetett Kácsa anyó a fiókáival? Mi a kotlós dolga, feladata, miután kikeltek a kiskacsák vagy a csibék?

Tudjátok-e, manapság hogyan keltetik ki a tojásokat?

Figyeljük meg a tojásokból való kikelést egy videófilmen! Itt csibék kelését látjuk, a meleget keltetőgép adja. (A kisfilm kb. 4 perc hosszú, szépen megvágott anyag, de nem muszáj végignézni, részletekben is megtekinthető. Elérhető a reftantar.hu-n, a szöveggyűjtemény aloldalán.)

3.2b Tyúkanyó és csibéi

Ha a kotlós, a tyúkanyó kelti ki a tojásokat, utána vigyáz rájuk. Védi, neveli őket, a csibék körülötte kapirgálnak. Kérdezzük meg a tyúkanyót, odaadja-e a csibéit!

A pedagógus olvassa fel párbeszédeseen [Gyárfás Endre Tyúkanyó](#) című versét! Beszéljük meg, miért nem adja el Tyúkanyó a csibéit! Mi lesz a csibékből? Melyikre miért büszke?

Tudjátok-e, mi az a jérce?

(Fiatal tyúk, még nem kotló, nem ad tojást. Emberi életre vetítve:

- csibe: kislány,
- jérce: nagylány,
- tyúk: nő, asszony.)

A gyerekek párban olvassák el a verset, párbeszédeseen! A kérdező és a Tyúkanyó szerepét maguk között osszák el! (Párhuzamosan olvasnak egymás mellett. Lesz így az osztályban egy kis ricsaj, mint egy baromfiudvaron. Sebaj, most ez a célunk.) Hallgassunk meg néhány párbeszédet a vállalkozó párok felolvasásában!

20
perc

25
perc

MIT AKARUNK ELÉRNI?

Érzéletes szövegeken, képeken keresztül ismerkedjünk a kacsamama és kiskacsái, kotlóstyúk és csibéi világával.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Meseolvasás, beszélgetés
Videófilm megtekintése a tojásból való kelésről
Versek olvasása, értelmezése
Olvasás párban, párbeszédeseen
Tulajdonságok gyűjtése a versszöveg alapján
Meseszereplők megfigyelése képeken
Illusztráció készítése

MIRE VAN SZÜKSÉGÜNK

EHHEZ A FELADATHOZ?

Füzet/írólap, rajzeszköz

Mi van, ha a kérdező veszélyesebb? Hogyan védi meg ilyenkor a kotló a csibéit? Figyeljük meg ezt [Rónay György A kotlós és a héja](#) című verses meséjében! A pedagógus olvassa fel a mesét a párbeszéd érzékeltetésével!

Majd gyűjtsük össze a vers alapján a héja és a kotlóstyúk tulajdonságait!

kotlóstyúk	héja
baromfi, háziállat	vadon élő madár
szárnyával védi csibéit	ragadozó
porban él, nem tud repülni	körözve, magasan repül az égen
a mesében: nem rabol, a tisztességét is védi	a mesében: lenézi a tyúkot, próbálja kicsalni a védelemből

Figyeljük meg a gyerekekkel a mese szereplőit a *Kotlós és héja* című tankockán (elérhető a reftantar.hu-n, a szöveggyűjtemény aloldalán)! A héja képeit húzzuk magasra, a kotlóst a csibékkal mélyre! A képek rájuk kattintva nagyíthatók. Majd a gyerekek készítsenek illusztrációt a meséhez! (A rajz elkészítése vagy befejezése házi feladat is lehet.)

Vedd figyelembe!

A mese kotlós-csibe képe és etikai üzenete: „nekem ott van az egem, / ahol a tisztesség terem” összecseng azzal, amit Jézus mondott Jeruzsálemre, illetve Izrael népére utalva: „Hányszor akartam összegyűjteni gyermekeidet, ahogyan a kotlós szárnya alá gyűjti a csibéit, de ti nem akartátok!” (Máté 23,37)

3.3 Baromfitoll képek

A gyűjtött tollak felhasználásával készítsék el a gyerekek a baromfiudvar vagy egy baromficsalád képét vagy egy kedvenc baromfi portróját! A tollak mellett színes papírokat is használhatnak, illetve rajzolhatnak, tehát vegyes technikájú kép készülhet.

A munkát szervezhetjük kis csoportokban, „családokban”.

Az elkészült képekből rendezzünk kiállítást, és nézzék meg a gyerekek egymás munkáit!

MIT AKARUNK ELÉRNI?

Találkozzanak a gyerekek érzékletes módon is a különféle baromfitollakkal, és ezek felhasználásával alkossanak képet.

JEGYZETEIM

Vedd figyelembe!

A reftantar.hu-n, a szöveggyűjtemény aloldalán elérhető néhány gyermekmunka, ami mintát, ötletet adhat a tollak felhasználásához, akkor is, ha tematikusan nem pont ide illik az ábrázolás.

3.4 Látogatás egy baromfiudvarba

Látogassunk meg egy olyan baromfiudvart a közelben, ahol többféle baromfit láthatnak a gyerekek, és lehetőleg vannak kiscsibék vagy kiskacsák is! A következő tevékenységeket végezhetjük (ha lehetőségünk van rá):

- Nevezzük meg a különböző szárnyasok fajtáit, nemre, korra utaló neveit!
- Utánozzuk a hangjukat, „beszélgethetünk” is velük.
- Vegyünk részt a szárnyasok etetésében, itatásában!
- Simogassuk meg a kiscsibéket, kiskacsákat vagy kislibákat!
- Figyeljük meg a keltetőgép alatt lévő tojásokat!
- Beszélgessünk a gazdával, gazdasszonnyal a szárnyasok körüli teendőkről!

Variáció

A látogatás előtt vagy után elolvashatjuk a gyerekeknek *Szepes Mária Kotkot, Kikiri és a három Rudrud* című meséjét is, főleg akkor, ha pulyka is van a meglátogatott baromfiudvarban.

A mese elérhető a reftantar.hu-n, a szöveggyűjtemény aloldalán.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Képkalkotás vegyes technikával: kollázs, applikáció, grafika
Kiállításrendezés, képek megtekintése

MIRE VAN SZÜKSÉGÜNK EHHEZ A FELADATHOZ?

Rajzlap, rajzeszköz
Baromfitollak, színes papírok, alátétpapír
Olló, ragasztó
Blu Tack vagy zsineg, csipesz

MIT AKARUNK ELÉRNI?

Egy baromfiudvar akkor is élményt jelent, ha jól ismerik a gyerekek, hát még akkor, ha ritkán látnak ilyet.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Séta, kirándulás egy baromfiudvarba
Állatok felismerése, megnevezése
Hangutánzás
Beszélgetés az állatokról
Etetés-itatás, állatsimogatás

MIRE VAN SZÜKSÉGÜNK EHHEZ A FELADATHOZ?

Fogadó családdal a látogatás előkészítése

